

Sammanfattning

Fråga om det förelegat grund för avskedande av en lärare på en folkhögskola. Till stöd för avskedandet åberopades bl.a. att läraren skriftligen och muntligen med ett grovt språkbruk framfört kränkande påståenden och omdömen om bl.a. skolans rektor till folkhögskolans styrelse och personal. Fråga också om arbetsgivaren är skadeståndsskyldig eftersom beskedet om avskedande inte lämnats till arbetstagaren personligen eller i rekommenderat brev.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2005-12-14
StockholmDom nr 124/05
Mål nr A 230/04**KÄRANDE**

Lärarnas Riksförbund, Box 3529, 103 69 STOCKHOLM
Ombud: förbundsjuristen Kristina Rollbäck, adress som ovan

SVARANDE

1. Arbetsgivaralliansen, Box 19143, 104 32 STOCKHOLM
2. Nordiska Folkhögskolan i Kungälv, Box 683, 422 18 KUNGÄLV
Ombud för 1-2: chefsjuristen Sven Lindvall, adress som ovan under 1

SAKEN

Ogiltigförklaring av avskedande m.m.

Bakgrund och yrkanden

Mellan Lärarnas Riksförbund (förbundet) och Arbetsgivaralliansen gäller kollektivavtal. B.A. är medlem i förbundet. Hon anställdes den 1 oktober 1995 vid Nordiska Folkhögskolan i Kungälv (Nordiska Folkhögskolan) som är medlem i Arbetsgivaralliansen. I februari 2004 avskedades B.A. från sin anställning.

Mellan parterna har uppkommit tvist om avskedandet. Efter tvisteförhandlingar har förbundet väckt talan mot Arbetsgivaralliansen och Nordiska Folkhögskolan.

Förbundet har i första hand yrkat att Arbetsdomstolen skall

- ogiltigförklara avskedandet av B.A.,
- förplikta Nordiska Folkhögskolan att till B.A. betala 125 000 kr i allmänt skadestånd, samt
- förplikta Nordiska Folkhögskolan att till B.A. betala 15 000 kr i allmänt skadestånd för formaliafel vid avskedandet.

För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att Nordiska Folkhögskolan inte haft skäl för avskedande men väl för uppsägning av B.A. har förbundet yrkat att Arbetsdomstolen skall förplikta Nordiska Folkhögskolan att till henne betala 100 000 kr i allmänt skadestånd.

Förbundet har vidare yrkat ränta på skadeståndsbeloppen enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämningen, den 4 november 2004, till dess full betalning sker.

Arbetsgivaralliansen och Nordiska Folkhögskolan har bestritt förbundets talan i dess helhet. Inget belopp har vitsordats som skäligt i sig. Sättet att

beräkna ränta har dock vitsordats. För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att Nordiska Folkhögskolan gjort sig skyldig till formaliafel skall skadeståndet enligt arbetsgivarparterna jämkas eller helt falla bort.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Lärarnas Riksförbund

Bakgrund

B.A. är född år 1955. Hon har en fil. kand. med huvudämnena konstvetenskap, litteraturvetenskap, estetik och kulturgeografi. Hon är sedan år 1990 behörig ämneslärare vid folkhögskola. B.A. anställdes vid Nordiska Folkhögskolan den 1 oktober 1995 och hade vid avskedandet en tillsvidareanställning uppgående till 40 procents tjänstgöring. Hennes månadslön var 9 040 kr.

Nordiska Folkhögskolan har arrangerat ett antal korta kurser förlagda till K. på Bohus-Malmön. K. drivs som B.A:s enskilda firma. Nordiska Folkhögskolan köper inkvartering, dvs. kurslokal och boende för sina kursdeltagare av K. Kurserna har varit en del av kortkursutbudet vid Nordiska Folkhögskolan och företrädesvis avsett estetiska kurser eller kurser med anknytning till bohuslänsk kultur och/eller natur. Kurserna har administrerats och genomförts av B.A. Kurserna är kontrakterade av Nordiska Folkhögskolan fram till den 31 december 2007.

S.C. är rektor vid Nordiska Folkhögskolan sedan den 1 juli 1994. Han och B.A. inledde ett förhållande under våren 1988. S.C. var då rektor vid Skinnskattebergs Folkhögskola där även B.A. var anställd.

B.A. har fram till och med september 2002 inte upplevt några problem i sin anställning på Nordiska Folkhögskolan. Inga former av kritik eller tillrättavisningar har under denna tid riktats mot B.A. vare sig från styrelsen eller från hennes chef, rektor S.C.

Arbetsgivarparterna har hävdats att från och med september 2002 har B.A:s uppträdande och agerande på arbetsplatsen präglats av hennes privata konflikt med S.C.

I september 2002 fick B.A. kännedom om att S.C. hade inlett ett förhållande med I.R. som är anställd på Nordiska Folkhögskolans kansli. B.A. och S.C. hade under många år problem i sin privata relation. Dessa problem kulminerade i olika former av övergrepp på B.A. från S.C:s sida. Övergreppen har polisanmälts av B.A. vid två tillfällen, i mars och augusti 2003. B.A. har också ansökt om besöksförbud. Anmälningarna har inte resulterat i att åtal väckts mot S.C. Den första förundersökningen lades ned den 17 juni 2003 och återupptogs efter beslut om överprövning den 14 oktober 2003 varefter den åter lades ned den 8 december 2003.

I samband med den alltmer försämrade privata relationen mellan B.A. och S.C. har arbetsgivarens förhållningssätt mot B.A. förändrats och markant försämrats. Nordiska Folkhögskolan avslutade slutligen anställningsförhållandet genom att avskeda B.A. i februari 2004.

Av arbetsgivarparterna åberopade omständigheter

B.A. har inte haft några problem med S.C. i hans egenskap av rektor och chef. Problemen med S.C. i hans egenskap av B.A:s sambo accelererade dock under de senaste åren i anställningen vid Nordiska Folkhögskolan. B.A. lät dock inte detta inverka på anställningen. Hon har inte heller haft några problem med studierektorn K.L., skolans kamrer G.O. eller övriga kollegor. Arbetsgivarparterna har påstått att hon trakasserat I.R. Det är i och för sig riktigt att hon ringt I.R. både på arbetet och i hemmet och att hon skickat henne brev och ett antal e-postmeddelanden. Kontakterna har dock inte varit så omfattande och inte heller i sådant tonläge som arbetsgivarparterna påstått.

B.A. polisanmälde S.C. för att han misshandlat och hotat henne den 21 mars 2003. Hon skrev till Nordiska Folkhögskolans styrelse med anledning av detta i maj 2003. Avsikten var att försöka fästa styrelsens uppmärksamhet på de missförhållanden som rådde i arbetsmiljön. Hon träffade K.L. och vice ordföranden i personalutskottet H.A. i juni 2003 och hon erbjöds bl.a. konfliktlösningssamtal. Detta följdes dock inte upp. Efter att B.A. skickat ytterligare ett brev till styrelsen i augusti 2003 tillsattes emellertid, helt utan B.A:s vetskap, en intern utredning. B.A. kontaktades aldrig personligen vid något tillfälle angående eller under den interna utredningen.

Först den 16 december 2003 sammanträffade styrelseordföranden K.M., Sven Lindvall samt B.A. biträdd av advokat P.S. på P.S:s kontor i Uddevalla. B.A:s ombud hade vid ett flertal tillfällen förgäves försökt få besked från arbetsgivaren om vilka frågor som skulle diskuteras vid mötet för att kunna vidta förberedelser i sedvanlig ordning. Vid mötet redovisade K.M. den interna utredningen, daterad den 30 september 2003. B.A. ställdes under mötet inför följande alternativ: uppsägning på grund av arbetsbrist, uppsägning på grund av personliga skäl eller avskedande. B.A. blev mycket chockad och överrumplad. B.A. hade inför mötet inte haft någon anledning att ens misstänka att hon skulle komma att ställas inför de redovisade alternativen. Dagen före mötet, den 15 december, hade B.A. dessutom skickat ett e-postmeddelande till K.M. med kopia till K.L. I meddelandet förklarade hon att hon ville lägga allt det tidigare bakom sig och att hon och S.C. kommit överens om att inte låta deras privata relation påverka arbetet på skolan. I meddelandet vidarebefordrade hon också ett meddelande hon skickat till I.R. vari hon bl.a. uppger att hon vill att de två skall normalisera sin arbetsrelation.

Arbetsgivaren borde ha upplyst henne om de fel och försummelser som arbetsgivaren ansåg att hon gjort sig skyldig till. Hon hade då haft möjlighet att ändra sitt beteende.

Arbetsgivarsidan har vidare påstått att B.A. inte har varit närvarande på skolans planering våren och hösten 2003. Det är riktigt att hon inte deltog vid dessa tillfällen. Hon hade dock fått besked av rektorn och K.L. att hon inte behövde delta.

B.A. har inte, som arbetsgivarparterna påstått, tagit upp eller behandlat sin privata relation till rektorn med eleverna. Det är dock riktigt att hon kom i konflikt med några av eleverna på den s.k. SAGA-kursen. Anledningen till det var att en muslimsk kvinnlig kursdeltagare inte ville delta vid ett studiebesök i en synagoga.

Avskedandebeskedets överlämnade

Arbetsgivarens besked om avskedande av B.A. är daterat den 9 februari 2004. Beskedet, som låg i ett vanligt kuvert, lämnades i B.A:s brevlåda av skolans vaktmästare. B.A. delar brevlåda med andra personer vilket innebär att även andra har nyckel till den och kan ta del av dess innehåll. Arbetsgivaren har alltså överlämnat beskedet i strid med regleringen i anställningsskyddslagen eftersom det inte överlämnats personligen till B.A. och inte heller sänts till henne i rekommenderat brev. Felet är graverande och av kränkande natur för henne.

Sammanfattning av grunderna för talan

B.A. har inte agerat på något sätt som givit arbetsgivaren rätt att avskeda henne eller säga upp henne. Arbetsgivaren har alltså avskedat B.A. från hennes anställning utan att ens saklig grund för uppsägning förelegat. Avskedandet strider mot 18 § anställningsskyddslagen och skall därför ogiltigförklaras. Arbetsgivaren är också skyldig att utge allmänt skadestånd, enligt 38 § samma lag.

Arbetsgivaren har vidare brutit mot 20 § anställningsskyddslagen genom att beskedet om avskedande inte lämnats till B.A. personligen eller i rekommenderat brev. För detta brott skall arbetsgivaren också betala skadestånd till B.A., enligt 38 § samma lag.

Arbetsgivaralliansen och Nordiska Folkhögskolan

Bakgrund

Den ideella föreningen Nordiska Folkhögskolan bildades år 1947. Elever och lärare kommer från alla de nordiska länderna. Skolan har för närvarande cirka 60 anställda varav 40 kvinnor och 20 män. Verksamheten består av långa och korta kurser samt en relativt omfattande konferensverksamhet. Det finns cirka 250 elever på de långa kurserna. Verksamheten bedrivs i huvudsak i egna lokaler i Kungälv. Under senare tid har Nordiska Folkhögskolan haft kurser förlagda även till B.A:s verksamhet K. på Bohus-Malmön.

Det är riktigt att B.A. anställdes år 1995. Hon fick då en tidsbegränsad deltidsanställning. Anställningen övergick senare i en tillsvidareanställning med varierande sysselsättningsgrad om 30–40 procent av en heltidsanställning. Vid tidpunkten för avskedandet var B.A:s sysselsättningsgrad 40 procent och arbetsuppgifterna bestod av undervisning på korta och långa kurser inom det estetiska området.

Hösten 2002

B.A. var sambo med S.C., rektor vid Nordiska Folkhögskolan. S.C:s och B.A:s samborelation tog slut sommaren/hösten 2002. S.C. inledde ett förhållande med I.R. som är anställd som långkurssekreterare vid Nordiska Folkhögskolan.

Efter B.A:s och S.C:s separation har B.A:s uppträdande och kommunikation med Nordiska Folkhögskolans ledning, kollegor och till viss del elever varit präglad av hennes konflikt med rektorn med anledning av separationen. Under hösten 2002 utspelade sig inför kollegor en rad uppträden mellan B.A. och rektorn, där B.A. hela tiden var den utåtagerande. B.A. var regelbundet på skolan i Kungälv under denna tid eftersom hon hade undervisningstimmar på den s.k. SAGA-kursen, en kurs för långtidsarbetslösa. Det uppstod också en allvarlig konflikt mellan B.A. och eleverna på kursen, som resulterade i att dessa vägrade ha henne som lärare.

För att ge B.A. de allra bästa förutsättningarna att klara av sitt arbete, efter den för henne uppenbart mycket traumatiska separationen från S.C., fattade ledningen för Nordiska Folkhögskolan beslut om att ingå en överenskommelse med B.A. om att under perioden den 26 februari 2003 till den 31 december 2007 garantera B.A. kortkurser förlagda till hennes anläggning K. på Bohus-Malmön. B.A. tilläts också att välja om hon ville fullgöra sin tjänstgöring helt eller delvis på K., dock med den begränsningen att viss del måste förläggas till Kungälv. Skälet till att överenskommelsen skulle gälla till och med år 2007 var att S.C. skulle gå i pension därefter.

Brev den 9 maj 2003 m.m.

B.A. polisanmälde i mars 2003 S.C. för mordförsök och misshandel. I ett brev till Nordiska Folkhögskolans styrelse daterat den 9 maj 2003 framförde B.A. dessa uppgifter även till styrelsen och framförde även i övrigt allvarlig kritik och grova personliga angrepp mot S.C. och även mot I.R. Hon använde ett mycket grovt språkbruk.

Hon tog också med elever upp sina påståenden om att hon misshandlats av rektorn.

Vid de för alla lärare obligatoriska planeringsdagarna inför läsåret 2003/2004, som genomfördes den 26–28 maj 2003, uteblev B.A. efter att bara kort dessförinnan ha meddelat per telefon att hon inte avsåg att infinna sig.

Nordiska Folkhögskolan tog B:A:s polisanmälan och uppgifterna i B:A:s brev till styrelsen den 9 maj 2003 på stort allvar. Med hänsyn till detta och vad som beslutats om arbetsfördelning på planeringsdagarna den 26–28 maj 2003, höll personalutskottets vice ordförande, H.A., ett samtal med B.A. den 11 juni 2003. Vid samtalet frågade H.A., som är läkare, om B.A. ville ställa upp på konfliktlösningssamtal där B.A., S.C. och I.R. skulle delta. B.A. godtog förslaget.

Konfliktamtalsmodellen diskuterades här efter mellan styrelsens ordförande, K.M., och styrelsens personalutskott. Man beslutade sig dock för att först avvakta resultatet av polisutredningen. Under sommaren 2003 meddelade polisen att förundersökningen lagts ned eftersom brott inte kunnat styrkas.

K.M. meddelade B.A., den 7 augusti 2003, att två av ledamöterna i styrelsens personalutskott, ordföranden S.B.B. och vice ordföranden H.A., fått i uppdrag att utreda hennes anklagelser. H.A. hade redan under sommaren 2003 påbörjat utredningen bl.a. genom att ha samtal med, förutom B.A., S.C., viss övrig personal och fackliga företrädare. På grund av upptrappning från B.A:s sida i hennes konflikt med S.C. och annan personal saknades för tillfället dock möjlighet att åter initiera idén om konfliktlösningssamtal. Under sommaren 2003 hade nämligen B.A. upprepade gånger ringt till Nordiska Folkhögskolan och trakasserat såväl S.C. som I.R. Vid flera tillfällen avbröt hon pågående möten mellan S.C. och andra trots tillsägelser om att möte pågick. B.A. använde ett extremt grovt språk och framförde grovt kränkande uttalanden, inte bara om rektorn utan också om den kvinnliga personalen.

I.R. vände sig också i ett brev, daterat den 6 augusti 2003, till K.M. och bad om hjälp för att få slut på de trakasserier hon utsattes för från B.A:s sida. Hon uppgav att hon trakasserats av B.A. det senaste året på arbetet men också i sin bostad samt att även hennes dotter drabbats. Hon uppgav vidare i brevet att hon börjat anteckna telefonsamtalen till bostaden den 6 juni 2003 och att hon sedan dess fått ca 40 telefonsamtal från B.A., på dygnets alla tider. I en handling, daterad den 14 september 2003, har I.R. redogjort för de ytterligare trakasserier hon utsatts för fram till den 25 augusti 2003. Trakasserier mot I.R. gick så långt att hon efter ett tag inte längre orkade svara i telefonen, trots att det var en del av hennes arbetsuppgifter. Hon har också trakasserats i brev från B.A., t.ex. har hon fått fyra brev/e-post under perioden 5 juni–4 augusti 2003 vari anklagelserna mot S.C. upprepas och I.R. själv angrips i kränkande ordalag.

Brev i augusti och september 2003 m.m.

I ett brev till Nordiska Folkhögskolans datoransvarige, daterat den 9 augusti 2003, anmälde B.A. att S.C. ”porrsurfade” på skolans dator men framförde även andra extremt grova och kränkande anklagelser mot S.C., med ett mycket smaklöst ordval.

I ett nytt brev till Nordiska Folkhögskolans styrelse, daterat den 15 augusti 2003, gjorde B.A. en formell anmälan mot S.C. I det fem sidor långa brevet

beskrivs S.C. i mycket hårda och kränkande ordalag och framförs en rad anklagelser mot honom. I brevet anklagas han för maktmissbruk på så sätt att han påstås använda bl.a. sex som maktmedel, för att ha ”surfat ” på s.k. porrsajter och beställt porrleksaker på skolans dator, för att ha stulit arbetstid genom att han utövat sin författarverksamhet på arbetet eller på arbetstid, för att ha nyttjat skolans personal till att utföra arbetsuppgifter i hans privata verksamhet och för att ha nyttjat skolans materiel, t.ex. papper, kuvert och kopieringsmaskin, för privat bruk.

Under augusti 2003 uteblev B.A. återigen från de obligatoriska planeringsdagarna, denna gång med hänvisning till att hon krävde poliseskort för sin säkerhet om hon skulle infinna sig. B.A. översände i stället per e-post den 28 augusti 2003 till K.L. en ensidigt gjord planering över hur hon tänkt sig sin tjänstgöring för läsåret 2003/2004. B.A. ansåg sig bl.a. ha rätt att förlägga all sin tjänstgöring till Bohus-Malmö. Den planeringen stämde inte alls med den som beslutats för henne under de nämnda planeringsdagarna. B.A. upprepade i samma e-postmeddelande dessutom en mängd kränkande omdömen om S.C. samt framförde att hon inte ansåg sig skyldig att diskutera sin tjänstgöring med honom.

B.A:s agerande resulterade i att lärarkollegiet, vid ett möte den 29 augusti 2003, enades om att uppdra till en facklig representant för vardera Lärarnas Riksförbund och Svenska Folkhögskolans Lärarförbund att tillsammans med biträdande rektorn, K.L., till Nordiska Folkhögskolans styrelse framföra kritik mot B.A. Lärarkollegiets samlade bedömning, att de inte kunde samarbeta med en lärarkollega som agerade som B.A. gjorde, framfördes till Nordiska Folkhögskolans styrelseordförande, K.M., vid ett möte i början av september 2003 och därefter till ordföranden i personalutskottet.

Med anledning av B.A:s augustibrev med anmälan mot S.C. beslutade styrelsens personalutskott att göra en fördjupad utredning angående vad som tagits upp i anmälan. Utskottet beslutade den 4 september 2003 att uppdra åt de två tidigare nämnda ledamöterna i personalutskottet S.B.B. och H.A., som redan till viss del var insatta i ärendet, att göra utredningen. Ställningstagandet grundades bl.a. på, förutom att det lämpligen borde vara kvinnor som fick uppdraget, att de båda var personer med mångårig yrkeserfarenhet i kvalificerade tjänster, var kända för sitt stora engagemang i jämställdhetsfrågor, var allmänt mycket respekterade, kände väl till Nordiska Folkhögskolans verksamhet samt att ingen av dem i något avseende stod i beroendeställning till S.C. Utskottet beslutade att utredningen skulle gå till så att all kvinnlig personal skulle intervjuas enskilt. Utskottet godkände också ett förslag till intervjufrågor, formulerade utifrån de påståenden som B.A. framfört i augustibrevet.

I ytterligare ett brev till styrelsen, den 25 september 2003, framförde B.A. åter igen sina grovt kränkande omdömen om S.C. Hon uppmanade också styrelsen att skilja rektorn från anställningen.

Den interna utredningens resultat

Utredningen resulterade i en rapport daterad den 30 september 2003. Av rapporten framgår att inte någon av de 33 intervjuade kvinnliga anställda kunde bekräfta B.A:s mycket allvarliga påståenden om bl.a. övergrepp, maktmissbruk, oetiskt uppträdande eller missbruk av skolans resurser.

Nordiska Folkhögskolans styrelse tog del av utredningen vid styrelsens sammanträde den 6 oktober 2003. Styrelsen beslutade att meddela B.A. att skolans personalutskott gjort en utredning med anledning av hennes skrivelser och att enligt styrelsen saknade anklagelserna mot S.C. all grund. Styrelsen beslutade också att med sin arbetsgivarorganisation arbetsrättsligt analysera B.A:s anställning samt att befria rektorn från arbetsledningen av B.A. och i stället uppdra till biträdande rektorn K.L. att vara hennes arbetsledare.

Hösten 2003

Under hösten 2003 vägrade B.A. vid flera tillfällen att träffa K.M. trots flera försök från hans sida att få till stånd ett möte. Han försökte flera gånger att nå henne per telefon och lämnade också meddelanden på hennes telefonsvarare. B.A. skrev två brev till K.M. i oktober 2003 var i hon bl.a. uppgav att hon inte ville avhandla något med honom på telefon. B.A. var bortrest under viss tid hösten 2003.

K.M. hade däremot under september och oktober 2003 telefonkontakt med B.A:s kurator.

Arbetsgivarparterna föreslog ett möte, för genomgång och tydliggörande av framtida arbetsförpliktelser, med B.A. och hennes ombud, advokat P.S., i Göteborg den 22 oktober 2003. På grund av B.A. och/eller hennes ombud blev mötet inte av.

På grund av att det fanns för få deltagare anmälda till en kortkurs som B.A. skulle ansvara för, beslutade ledningen i november 2003 att ställa in kursen. Detta var ett fullständigt normalt verksamhetsbeslut eftersom det endast fanns sju anmälda och den "ekonomiska gränsen" gick vid tolv anmälda. Beslutet resulterade i att B.A. per telefon framförde grova anklagelser, språkligt av en art som inte kan tolereras i ett anställningsförhållande. B.A. följde också upp samtalet med telefonsamtal hem till G.O. och hans familj. B.A:s agerande var både grundlöst och fullständigt oacceptabelt.

K.L. skickade den 10 november 2003 ett e-postmeddelande från henne och G.O. till B.A. I meddelandet framfördes att skolan inte kunde tolerera personliga angrepp på anställda på skolan och deras familjer och att samma sak gällde anonyma telefonsamtal samt att angreppen omedelbart måste upphöra.

Trakasserierna mot I.R. fortsatte. I en handling, daterad den 11 november 2004, har I.R. redogjort för de otaliga trakasserier, huvudsakligen telefonsamtal, som hon utsatts för under tiden september 2003–april 2004.

I november 2003 kontaktades Nordiska Folkhögskolan av polisen som meddelade att B.A. gjort en ny polisanmälan i augusti 2003. Denna gång avsåg anmälan att hon fått pornografiska alster i sin dator via e-post från S.C. Även denna anmälan skrevs av B.A. har därutöver i augusti 2003 polisanmält S.C. för olaga hot och i oktober 2003 begärt besöksförbud. Förundersökningen om olaga hot lades ned och åklagaren beslutade att inte meddela besöksförbud.

Arbetsgivarsidan framförde också till B.A:s ombud att B.A. omedelbart måste upphöra med förföljelsen av rektorn och andra anställda på Nordiska folkhögskolan. Nordiska Folkhögskolan har informerats om att ombudet även framförde detta till B.A.

December 2003

Ett möte med B.A. kom till slut till stånd den 16 december 2003. Situationen hade då utvecklats så att arbetsgivaren ansåg att det förelåg mycket små möjligheter för B.A. att överhuvudtaget kunna vara kvar på Nordiska Folkhögskolan. Hennes agerande fram till då i förening med att hon vid mötet dels inte visade några tecken på insikt om det oacceptabla i sitt agerande, dels visade ovilja att utfästa sig att upphöra med agerandet, medförde att arbetsgivarsidan kom att inrikta diskussionen på hur en uppgörelse skulle kunna träffas om att B.A. på frivillig väg skulle lämna anställningen vid Nordiska Folkhögskolan.

Det är riktigt att B.A. dagen innan, den 15 december 2003, hade skickat ett e-postmeddelande till K.M. och K.L. med innebörden att S.C. och hon kommit överens om att de skulle klara av att hålla sin privata relation utanför arbetet.

Tiden för avskedandet

Nordiska Folkhögskolan gav därefter i januari 2004 konkreta förslag på olika alternativ till en frivillig uppgörelse till advokaten P.S. P.S. meddelade dock att hon inte längre företrädde B.A. Enligt uppgift hade B.A. i oktober 2003 gått med i Lärarnas Riksförbund och företräddes således av förbundet. Arbetsgivarsidan tog då omgående kontakt med förbundet och lämnade samma erbjudande om frivillig uppgörelse utom rätta till förbundet. Förbundets ombudsman meddelade efter några dagar att B.A. inte accepterade några av de lagda förslagen varför Nordiska Folkhögskolan beslutade att överlämna skriftlig underrättelse respektive varsel om avskedande till B.A. och förbundet, båda handlingarna daterade den 19 januari 2004. Underrättelsen mottogs av B.A. den 21 januari 2004.

I e-postmeddelande den 28 januari 2004 till flera av lärarna på skolan upprepade B.A. än en gång sina anklagelser mot S.C.

Därefter avskedades B.A. Beskedet om avskedande är daterat den 9 februari 2004 och överlämnades till henne den 16 februari 2004.

Den 20 februari 2004 skickade B.A. ett mycket grovt kränkande e-postmeddelande till K.M. Meddelandet innehöll också flera obstruerande uttalanden mot verksamhetens högst ansvarige.

Fortsatt agerande efter avskedandet

K.M. tvingades att i mars 2004 skicka ett brev till B.A. vari hon ombads att omgående upphöra med sina fortsatta kontakter med anställda på folkhögskolan, eftersom dessa ansåg sig utsatta för aggressiva telefonsamtal och skrivelser från B.A. både på arbetsplatsen och privat, präglade av personliga anklagelser och förtal.

B.A. har därefter fortsatt att smutskasta S.C. genom att i september 2004 i anmälan till JämO mot skolan upprepa sina anklagelser på samma kränkande sätt och med samma kränkande språkbruk. JämO har i beslut den 18 mars 2005 avslutat ärendet. JämO fann inte att brott mot 22 eller 22 a § jämställdhetslagen förelegat.

B.A:s agerande härvidlag visar att hon fortsatt med sitt beteende och omöjliga kan återvända till skolan.

Överlämnande av beskedet om avskedande

Efter att styrelsens ordförande försökt nå B.A. utan att lyckas sändes den 12 februari 2004 ett fax till henne om att hon omgående skulle infinna sig på skolan för att ta emot avskedandehandlingen. Den 16 februari hade hon ännu inte infunnit sig varför skolans vaktmästare ombads att med bil åka till B.A:s bostad på Bohus-Malmön för att överlämna avskedandebeskedet personligen till henne. Eftersom B.A. inte öppnade eller inte var hemma så lämnades beskedet i ett slutet kuvert i hennes brevlåda.

Sammanfattning av grunderna för bestridandet

Med hänvisning till vad som redovisats om B.A:s fullständigt otillständiga agerande och de allvarliga skador detta medfört för verksamheten internt, inkluderande personligt lidande för flera anställda, och externt, tillsammans med alla de av arbetsgivaren vidtagna återgårderna har det förelegat grund för avskedande enligt 18 § anställningsskyddslagen. B.A:s långvariga, upprepade, grovt smaklösa och i flera fall djupt ärekränkande agerande gentemot kollegor samt arbetsgivarens företrädare skall inte behöva accepteras i något anställningsförhållande. I vart fall har saklig grund för uppsägning av personliga skäl förelegat. Någon möjlighet till omplacering har inte funnits och i ett fall som detta kan det inte heller skäligen krävas att arbetsgivaren skall omplacera arbetstagaren.

Något skadestånd skall inte utgå med anledning av förbundets påstående om felaktigt överlämnande av avskedandebeskedet eftersom arbetsgivaren gjort vad som varit möjligt för att överlämna beskedet personligen.

Domskäl

Tvisten

Nordiska Folkhögskolan avskedade i februari 2004 B.A. från hennes anställning. Tvisten i målet gäller i huvudsak om Nordiska Folkhögskolan har haft rätt att avskeda B.A.

Arbetsgivarparterna har som grund för avskedandet av B.A. åberopat att hon under tiden från och med september 2002 fram till tidpunkten för avskedandet i februari 2004 fortlöpande agerat på ett otillständigt sätt som inte är acceptabelt i ett anställningsförhållande. Det agerande som arbetsgivarparterna lagt henne till last kan sammanfattas enligt följande.

1. B.A. har i brev och e-postmeddelanden samt vid personliga möten och i telefonsamtal agerat otillständigt gentemot rektorn S.C., I.R. och andra kollegor samt ledningen för Nordiska Folkhögskolan genom grovt kränkande uttalanden och påståenden och genom att använda ett extremt grovt språkbruk.
2. B.A. har tagit upp med elever sin privata konflikt med S.C. genom att påstå att denne misshandlat henne.
3. B.A. har inte varit närvarande under planeringsdagarna i maj och augusti 2003.
4. B.A. kom i egenskap av lärare på den s.k. SAGA-kursen under hösten 2002 i konflikt med eleverna på kursen vilket ledde till att hon fick skiljas från den arbetsuppgiften.

B.A:s agerande har till sin art och omfattning inte avtagit med tiden utan tvärtom eskalerat, trots flertalet insatser från arbetsgivaren. Agerandet har lett till stor skada för Nordiska Folkhögskolan, både internt och externt.

Förbundet har å sin sida hävdats att B.A. i sin yrkesroll inte haft några samarbetsproblem med S.C. eller övrig personal på Nordiska Folkhögskolan

och att B.A. inte handlat på ett sådant sätt att hon grovt åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren samt att hennes agerande inte heller kan anses utgöra saklig grund för uppsägning. Förbundet har anfört att arbetsgivaren inte tillräckligt tydligt klargjort sin inställning för B.A. samt kritiserat genomförandet av den utredning som Nordiska Folkhögskolan vidtog under hösten 2003.

Därutöver föreligger också tvist om Nordiska Folkhögskolan är skyldig att utge skadestånd till B.A. på den grunden att arbetsgivaren överlämnat beskedet om avskedande till henne på ett felaktigt sätt.

Utredningen i målet

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på förbundets begäran B.A. hörts under sanningsförsäkran. På arbetsgivarparternas begäran har vittnesförhör hållits med tidigare styrelseordföranden K.M., studierektorn K.L., skolans kamrer G.O., personalutskottets ledamöter S.B.B. och H.A., fackliga företrädaren H.S., långkurssekreteraren I.R. och rektorn S.C.

I målet har förebringats omfattande skriftlig bevisning.

Enligt Arbetsdomstolens mening är det för bedömningen av avskedandefrågan i första hand av betydelse huruvida B.A. agerat otillständigt genom grovt kränkande uttalanden och påståenden och genom att använda ett extremt grovt språkbruk på sätt som påstås (punkten 1 ovan) och huruvida agerandet har varit av en sådan art att grund för avskedande föreligger. Domstolen tar därför först upp dessa frågor till bedömning.

Händelseförloppet i stort

Det faktiska händelseförloppet är i stora drag ostridigt mellan parterna och kan sammanfattas enligt följande.

B.A. och S.C. hade under ett antal år ett förhållande som båda uppgivit som stormigt. Förhållandet försämrades och B.A. och S.C. separerade under sommaren/hösten 2002. S.C. inledde ett nytt förhållande med en annan anställd vid Nordiska Folkhögskolan, långkurssekreteraren I.R. I samband därmed började B.A. ringa och skicka e-postmeddelanden till S.C. och I.R. Det har av utredningen också framkommit att B.A. vid några tillfällen förorsakat uppträden på skolan eller i samband med att personalen träffades.

Efter att i mars 2003 ha anmält S.C. för mordförsök och misshandel skrev B.A. i maj och augusti 2003 brev till styrelsen och framförde dels samma anklagelser, dels andra anklagelser mot rektorn S.C. om olika oegentligheter på skolan. I augustibrevet anger hon att hon vänt sig till styrelsen för att få hjälp att hantera S.C:s maktmissbruk och hot mot hennes och övriga anställdas arbetssituation. B.A. skickade också ett brev i augusti 2003 till skolans datoransvarige med anmälan om att S.C. "porrsurfade" på skolans dator.

K.M. hade med anledning av majbrevet samtal med olika personer på skolan, inklusive skolans kamrer G.O. Denne har hörd i målet uttalat att enligt hans bestämda uppfattning har S.C. inte på något vis missbrukat skolans resurser. Han har berättat att S.C. var oerhört försiktig och till och med betalade för papper som han nyttjade privat. Personalutskottets vice ordförande och studierektorn K.L. hade ett samtal med B.A. i juni 2003.

I.R. skrev till K.M. i augusti 2003 och bad om hjälp med anledning av de trakasserier som hon ansåg sig vara utsatt för av B.A.

Bland kollegorna synes det under hösten 2002 ha funnits en viss förståelse för att B.A. mått dåligt och därför agerat som hon gjort. Emellertid synes förståelsen bland kollegorna ha minskat i takt med att B.A:s agerande fortsatt under år 2003. Detta återspeglas i den kritik som K.L. och H.S. berättat om och som representanter för lärarkollegiet framförde till styrelsens ordförande K.M. och till styrelsens personalutskott i september 2003. Lärarna ansåg att det inte var möjligt att samarbeta med en lärarkollega som vägrade komma till arbetsplatsen, inte accepterade skolans ledare och som omtalade och tilltalade andra kollegor med okvädningssord eller som bedrev trakasserier och krävde kollegors ställningstagande i en privat konflikt. De ansåg att detta medförde att linjeansvariga lärare inte kunde ta det pedagogiska ansvaret för att låta B.A. undervisa på en linje.

Ledningen tillsatte en intern utredning med anledning av B.A:s brev, varvid den kvinnliga delen av personalen intervjuades. Resultatet av utredningen presenterades för styrelsen på ett styrelsemöte i början av oktober 2003. Styrelsen gjorde bedömningen att anklagelserna mot S.C. saknade all grund och beslutade att studierektorn K.L. fortsättningsvis skulle vara B.A:s arbetsledare.

K.L. skrev ett e-postmeddelande till B.A. i november 2003 och uppmanade henne att upphöra med sina personliga angrepp på skolans personal och deras familjemedlemmar. B.A. svarade på detta e-postmeddelande varvid hon bl.a. vidhöll sina påståenden om oegentligheter och framförde att hon ansåg sig själv angripen och anklagad.

B.A. gjorde under hösten 2003 ytterligare polisanmälningar mot S.C. om bl.a. olaga hot och för att han skulle ha använt skolans datorer för att gå in på s.k. porrsajter. Samtliga förundersökningar med anledning av B.A:s anmälningar lades ned.

K.M. försökte under hösten 2003, utan framgång, att komma i personlig kontakt med B.A. för att delge henne resultatet av den interna utredningen. Utredningen översändes till henne i slutet av oktober 2003. Först i december 2003 kom ett möte till stånd. Det handlade bl.a. om på vilket sätt B.A:s anställning skulle avslutas. B.A. varslades om avskedande i januari 2004.

B.A. skrev den 28 januari 2004 ett e-postmeddelande till diverse lärarkollegor med kopia till K.M. Hon framförde då ånyo bl.a. sina

anklagelser mot S.C. och sade att hon tacksamt tagit emot det varma stödet från alla som inte ställt upp på häxprocessen.

B.A. avskedades i februari 2004.

I mars 2004 skrev K.M. ett brev till B.A. och berättade att anställda på skolan ansåg sig utsatta för aggressiva telefonsamtal och skrivelser från henne och bad henne att omgående upphöra med fortsatta kontakter med anställda på skolan.

Arbetsdomstolen behandlar härefter det agerande som arbetsgivarparterna mer preciserat har lagt B.A. till last.

Har B.A. agerat otillständigt på sätt arbetsgivarparterna påstått?

Brev till styrelsen m.fl.

Arbetsgivarparterna har preciserat sin talan (punkten 1) och angivit att B.A. agerat otillständigt genom kränkande uttalanden och påståenden och genom att använda ett grovt språkbruk i nedan angivna brev och meddelanden.

- Brev till K.M. och styrelsen för Nordiska Folkhögskolan den 9 maj 2003.
- Anmälan i brev till skolans datoransvarige den 9 augusti 2003.
- Anmälan i brev till K.M. och styrelsen för Nordiska Folkhögskolan den 15 augusti 2003.
- E-postmeddelande till K.L. den 27 augusti 2003.
- Brev till styrelsen för Nordiska Folkhögskolan den 25 september 2003.

B.A. har vitsordat att hon skrivit breven.

Följande exempel kan redovisas på innehåll och formuleringar i breven.

Breven från maj och augusti 2003 till styrelsen innehåller påståenden om misshandel av och mordhot mot B.A. samt anklagelser om maktmissbruk på så sätt att S.C. påstås använda bl.a. sex som maktmedel. Hon skriver t.ex. ”S.C:s kurtiser och horaffärer på skolan har innefattat såväl lärare som övrig personal och kursdeltagare...” samt ”Dessa stackars talibankvinnor som i sin tur desperat letar äventyr efter att ha blivit bedragna av sina taliban”män”; jodå flera knutna till Nordiska finns i historien och fler står på tur, jag kan ha en smaskig berättarkväll för detaljintresserade fram i vinter på Nordiska!”. Breven innehåller vidare påståenden om att S.C. på skolans dator ”surfart” på s.k. porrsajter och beställt porrleksaker, att han stulit arbetstid genom att han utövat sin författarverksamhet på arbetet eller på arbetstid, att han nyttjat skolans personal till att utföra arbetsuppgifter i sin privata verksamhet och för att ha nyttjat skolans materiel, t.ex. papper, kuvert och kopieringsmaskin, för privat bruk. Hon uppger vidare i ett av breven att S.C. redan som rektor på Malungs folkhögskola utnyttjade skolan för privata intressen, och att han på Skinnskatteberg upprepade sitt maktmissbruk och sina sexuella trakasserier. B.A. skriver bl.a. ”...det finns inget förtroende som han inte har svikit eller är beredd att göra. Jag är innerligt glad att inte längre vara soptunna. Nu raggas han desperat nya offer och har (efter att jag hittade

ekivoka kvinnokläder och perversa attribut hemma i sep 02) förklarar hur han som transvestit (jodå skägget är inget hinder i enrum) avreagerar sig på kvinnor och medarbetare ("idioterna på skolan") med ett slags sexförnedrande klädpoker". B.A. skriver om S.C.: "En ärkemarxist med rektorsmakt som lever i en litterär fantasivärld kan vrida till verkligheten precis som han vill. Och är han dessutom störande autistisk/psykopatisk (i Malung fick han diagnosen schizofren, men den var troligen inadekvat; Hans far kallar honom rätt och slätt för sinnesjuk) – gör han det över vilka lik som helst bara det gagnar hans privata behov.". Hon påstår vidare att han ständigt kom inrumlande på hennes lektioner, "...dels utskrikande privata ärenden, dels sittande längst bak på konsthistorien och runka mot mig ..". Hon anger att alla anställda "har rätt att veta vilken perverterad förbrytare skolan har som chef och hur han missbrukar sin makt och deras förtroende".

I augustibrevet till styrelsen utpekas K.M. som "långsam och lat samt som en besvärsskygg talibanordförande som bara vill skydda sin talibanrektor".

Brevet till den datoransvarige innehåller påståenden om att S.C. använt skolans dator för att på s.k. porrsajter ha beställt porrleksaker och perversa "kläder" som S.C. skulle ha kallat "knullkostymer". I brevet lämnar B.A. påståenden om S.C:s sexuella läggning och beteenden samt om sexuella övergrepp.

I brevet till K.L. utpekas S.C. som psykopat.

I brevet till styrelsen i september medger B.A. att hon använt sig av mindre smickrande begrepp och beteckningar. Hon anför att hon är ledsen för att hon inte mäktat hantera mobbningen, förnekandet, förintelsen av henne klokare och hon ber om förlåtelse för sin bristande förmåga. Hon avslutar brevet med följande ord: "Det kan inte vara i skolans intresse att bevara en pervers förbrytare och kvinnoknäckare som rektor. Andras kännedom om detta har redan resulterat i minskade och avbokade konferenser av diverse organisationer på Nordiska."

B.A. har angående innehållet i breven uppgett följande. I huvudsak har hennes agerande gått ut på att få ledningen och de övriga lärarna på Nordiska Folkhögskolan att inse hurdan S.C. egentligen är. Begreppet talibanism, som hon använt i några brev, introducerades av Gudrun Schyman och är ett tillspetsat uttryck för patriarkaliskt maktmissbruk. Uttrycken talibanheroin, talibankvinnor etc. har hon dock själv kommit på. Hon är road av språk och språkanvändning och använde begreppen då hon skrev breven och meddelandena i ett upprört känsloläge då hon var offer för sin förtvivlan över situationen. Hon förutsatte dock att adressaterna förstod att hon inte ville påstå att S.C. eller någon annan var knarkare eller dylikt utan att påståendena skulle läsas i överförd bemärkelse. Hon ser nu att hon uttryckt sig på ett dumt, klumpigt och oövertänt sätt.

Arbetsdomstolen gör den bedömningen att breven i fråga innehåller påståenden och uttalanden om främst S.C. men även om annan personal på skolan

samt styrelsens ordförande som är kränkande och att B.A. använt sig av ett mycket grovt språkbruk.

I.R.

Arbetsgivarparterna har ytterligare preciserat sin talan (punkten 1) och angivit att B.A. trakasserat och förföljt I.R. under drygt ett och ett halvt år vid personliga möten, genom brev och e-post och inte minst genom telefonsamtal till både skolan och bostaden.

I.R. har berättat om hur hon enligt egen uppfattning under lång tid trakasserats och förföljts av B.A. sedan september 2002. Som ett exempel från hösten 2002 har hon berättat följande om ett tillfälle i skolans matsal när man skulle fira rektorn för att han fyllt 60 år. B.A. kallade då I.R. för rektorshora och sa senare ”det gläder mig att strålglansen i lönnhorans ansikte har svalnat”. I.R. har vidare berättat följande. Hon har upprepade gånger trakasserats av B.A. i telefonsamtal på arbetet och till bostaden, på dygnets alla timmar, genom hotfulla och kränkande uttalanden och ibland genom att B.A. helt enkelt bara lagt på luren. B.A. har även i telefonsamtal hem till hennes bostad när hennes dotter svarat uttalat sig hotfullt och aggressivt till dottern. B.A. har i personliga möten med henne på skolan uttalat sig hotfullt och aggressivt. Hon har fått ett flertal brev och e-postmeddelanden med hotfullt och kränkande innehåll.

I.R. har i ett brev till K.M., daterat den 6 augusti 2003, vänt sig till honom ”med förhoppningen att få ett slut på de trakasserier” hon utsatts för. I brevet uppger hon bl.a. att hon blivit trakasserad av B.A. på arbetet under de senaste året och ger exempel på tillfällena när hon anser sig ha blivit trakasserad. I.R. har också gjort två förteckningar, daterade den 14 september 2003 och den 13 november 2004, vari hon preciserat tillfällena när hon konfronterats med B.A. på olika sätt, bl.a. minst ett 50-tal telefonsamtal under perioden den 7 juni 2003–21 februari 2004. I.R. har hört i denna del bekräftat riktigheten av uppgifterna men uppgivit att hon beträffande vissa av telefonsamtalen antagit att de varit från B.A. Det har varit fråga om samtal där någon bara lagt på luren.

Såvitt avser de i målet åberopade breven och e-postmeddelandena till I.R. gör Arbetsdomstolen samma bedömning som avseende de tidigare behandlade breven, att de innehåller kränkande påståenden, i dessa fall om både S.C. och I.R., och att påståendena är framförda med ett grovt språkbruk. Som exempel kan följande nämnas.

I ett brev som B.A. skrivit till I.R., daterat den 5 juni 2003, tar B.A. åter igen upp den misshandel och det hot hon anser sig ha utsatts för av S.C. och uttalar t.ex. att hon bestämt sig för att sätta stopp för ”cirkusdirektör C:s maktmissbruk på sina Folkhögskolor” och att han har ”(minst) tre (i varierande åldrar) kurtiser att hålla varma.” B.A. skriver: ”...antingen är du en sådan som stöttar våldsvärkare och sexualmissbrukare liksom presumtiva mördare (man blir verkligen förvånad över vissa kvinnor!) för ett eller annat knull när det inte finns annat att hoppas på, eller så länge du inte märkt att

han skadar även dig – eller också är det som han sagt till mig och sina andra nära, att affären med dig inte har någon framtid.”. Hon anklagar även I.R. för strutsmentalitet och uttalar att hon inte tolererar I.R:s mobbning av henne och att I.R:s brist på hyfs är så låg att hon har svårt att ens uttala den. I ett brev daterat den 16 juni 2003 upprepas kränkande uttalanden om S.C. och I.R. och i brevet avslutning skriver hon: ”Du får förlåta, men jag önskar dig inte en trevlig resa på talibantjackets väg – jag önskar dig bara ur vägen, och att du måtte rädda dig själv på trippen!”.

Av en e-postkommunikation mellan B.A. och I.R. på skolan i månadsskiftet juli och augusti 2003, som i sak handlar om en begäran från B.A. om att få del av vissa handlingar, uttrycker sig B.A., enligt Arbetsdomstolen mening, på ett sätt som inte är normalt i en arbetsrelation.

B.A. har hört i denna del inte direkt förnekat de uppgifter som I.R. lämnat men invänt att kontakterna inte varit av den omfattningen som I.R. påstått. B.A. har berättat att hon kontaktade I.R. privat i syfte att förmå henne att ta sitt ansvar för den situation som uppstått och att hon också fortsatte att ta kontakt med I.R. i samma syfte. B.A. har också bekräftat att hon kan ha ringt till I.R. på konstiga tider i enlighet med vad som påstås. Hon har även anförts att vissa av påståendena är osanna, dock utan att närmare ange vilka. Hon har som förklaring till sitt agerande berättat att hon skrivit breven i ett upprört sinnestillstånd, att hon uttryckt sig dumt och klumpigt och att hon varit offer för sin egen förtvivlan och att hennes tillstånd kunde liknas vid en ”alkoholisthustrus”. B.A. har uppgett att hon i dag ångrar att hon förringade kontorister i allmänhet och I.R. i synnerhet samt att hon nu inser att I.R. bara är ett redskap och offer för S.C:s förtryck.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning. När det gäller B.A:s behandling av I.R. har B.A. således uppgett att hon kontaktade I.R. privat i syfte att förmå henne att ta sitt ansvar för den situation som uppstått. Arbetsdomstolen finner dock genom förhöret med I.R. och de brev som åberopats och genom de av B.A. lämnade uppgifterna utrett att I.R. utsatts för allvarliga trakasserier under lång tid av B.A. både på arbetet och i sin bostad.

Ytterligare möten och telefonsamtal

Arbetsgivarparterna har även preciserat sina påståenden om otillständigt agerande vid personliga möten och i telefonsamtal enligt följande.

- B.A. har trakasserat S.C. och personal på skolan genom att upprepade gånger ringa och avbryta pågående möten mellan honom och andra trots tillsägelser om att möte pågick. B.A. har vid dessa samtal t.ex. fällt yttranden som ”sitter du i möte med din hora” och ”jaha, ni har porrmöte”.
- B.A. har, efter ett beslut i november 2003 om att ställa in en av hennes kurser, trakasserat skolans kamrer G.O. genom telefonsamtal till arbetet och hemmet. I samtalen har B.A. med ett oacceptabelt språk framfört grova anklagelser bl.a. om att han skulle ha gått andras ärenden i stället

för att göra sitt jobb. Hon har ringt tre gånger hem till G.O. varvid hon bl.a. till hans hustru påstått att han och andra sysslar med porr på arbetet.

De ovan nämnda påståendena har inte uttryckligen förnekats av B.A. men däremot bekräftats i förhören med bl.a. S.C., K.L. och G.O. Arbetsdomstolen finner därmed utrett att B.A. agerat som påståtts. Enligt Arbetsdomstolens mening har B.A. agerat och uttryckt sig på ett sätt som inte är acceptabelt arbetskollegor emellan.

B.A:s bemötande av K.M.

Arbetsgivarparterna har därutöver gjort gällande att styrelsens ordförande trakasserats eller, som det får förstås, i vart fall bemötts och behandlats på ett inkorrekt sätt genom dels telefonsamtal, dels följande brev och e-postmeddelanden, förutom det redan behandlade brevet till styrelsen i september 2003.

- Brev till K.M. den 13 oktober 2003.
- Brev till K.M. den 21 oktober 2003.
- E-postmeddelande, med anledning av underrättelsen om avskedande, till K.M. den 26 januari 2004.

Av handlingarna i fråga framgår följande. B.A. skriver till K.M. den 13 oktober 2003 och meddelar att hon hört på telefonsvararen att han sökt henne och uppger att hon inte vill avhandla någonting per telefon och att hon förväntar sig skriftliga svar på sina skrivelser. Hon uppger vidare att hon utsatts för mångårig misshandel samt trakasserier på arbetsplatsen där K.M. varit ” inte bara osunt lojal, utan rent hjärntvättad, och t.o.m. följt chefen, bytt jobb med honom, för hans skull?”. I brevet den 21 oktober 2003 uppger hon igen att hon inte vill ha någon telefonkontakt och framför att hon anser hans plötsliga brådska och telefonerande som anmärkningsvärd. I e-postmeddelandet till K.M. från den 26 januari 2004 anser B.A. bl.a. att K.M. utsätter henne för trakasserier eftersom han fortsätter att via hennes telefon på ett hetsande och kränkande sätt dryfta saker med henne trots att hon bett honom att inte ta kontakt via telefon. Hon anser vidare att hon förgäves försökt uppmärksamma styrelsen på hur hon vid olika tillfällen värvat om skolans väl och hon undrar varför det kommit ett varsel om avskedande.

K.M. har därutöver berättat att han fått aggressiva telefonsamtal från B.A. och att även hans fru mottagit telefonsamtal från B.A. undrat hur det är att leva med en ”taliban”.

Av utredningen i denna del framgår enligt Arbetsdomstolens mening att även K.M. i sin egenskap av ordförande för skolans styrelse bemötts på ett otillbörligt sätt.

Har det förelegat grund för avskedande?

Enligt 18 § första stycket anställningsskyddslagen får avskedande ske, om arbetstagaren har grovt åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. Avskedandeåtgärden tar sikte på verkligt allvarliga förseelser av en anställd. Det

skall vara fråga om förfaranden som inte rimligen skall behöva tålas i något rättsförhållande.

B.A. har som skäl för sitt agerande bl.a. angivit att hon ville uppmärksamma skolan på vilken person S.C. enligt henne var och vilka brott och oegentligheter han gjort sig skyldig till. Arbetsdomstolen vill med anledning av detta anföra följande. Som Arbetsdomstolen tidigare uttalat har en arbetstagare rätt att utan hinder av lojalitetskravet i ett anställningsförhållande framställa kritik mot arbetsgivaren eller förhållanden i arbetsgivarens verksamhet (se t.ex. AD 1988 nr 67). En arbetstagare skall kunna vända sig till ledningen hos sin arbetsgivare och på ett seriöst sätt anmäla eller fästa arbetsgivarens uppmärksamhet på t.ex. övergrepp som arbetstagarer anser sig ha blivit utsatt för av sin närmaste chef eller av andra i verksamheten liksom kunna framföra misstankar om sexuella trakasserier eller oegentligheter på arbetsplatsen, utan att själv på grund av detta råka ut för negativa åtgärder eller repressalier från arbetsgivarens sida. Såvitt avser t.ex. en arbetstagarers anmälan om brott mot jämställdhetslagen finns också ett lagstadgat repressalieförbud.

Av utredningen i målet framgår att ledningen för skolan har tagit B.A:s uppgifter på allvar och tillsatt en intern utredning för att utreda de påståenden om maktmissbruk och oegentligheter på skolan som B.A. lämnat i sina brev till styrelsen. Förbundet har riktat kritik mot utredningens genomförande och ifrågasatt varför B.A. inte blev intervjuad eller involverad. Arbetsdomstolen kan till viss del dela denna kritik och anser att det finns skäl att starkt ifrågasätta varför endast skolans kvinnliga personal intervjuades. För att utreda om t.ex. sexuella trakasserier förekommer eller förekommit på en arbetsplats kan det inte vara av intresse att endast söka information hos det ena könet. När det gäller utredning av B.A:s övriga påståenden om oegentligheter framstår det som anmärkningsvärt att höra endast de kvinnliga arbetstagarerna.

Arbetsdomstolen kan härfter konstatera att skolans interna utredning, som enligt uppgift från arbetsgivarparterna kompletterades med samtal även med andra på skolan, inte fann stöd för B.A:s påståenden och att de förundersökningar som inleddes med anledning av hennes polisanmälningar lades ned på grund av att brott inte kunde styrkas.

Arbetsdomstolen anser dock att det starkt kan ifrågasättas om B.A:s agerande endast haft till syfte att uppmärksamma den högsta ledningen på ett antal oegentligheter. På grund av det sätt som B.A. formulerat sig och beskrivit S.C. som person och kommit med påståenden om honom, vilka knappast kunde vara av betydelse i sammanhanget och vars relevans således kan ifrågasättas, gör Arbetsdomstolen den bedömningen att flera av dessa uttalanden och påståenden framstälts av B.A. i syfte att ta ära och heder av honom som person eller att hon i vart fall måste ha insett att de måste uppfattas så. Uttalandena har riktat sig främst till skolans styrelse men även till anställda på skolan. Arbetsdomstolen finner således att B.A:s agerande varit ägnat att skada S.C. som privatperson men även ägnat att skada

anseendet för hans befattning som rektor för skolan vilket i sin tur varit till skada för skolan (jfr AD 1986 nr 160, 1988 nr 67 och 1999 nr 147).

Ett samarbete på en arbetsplats förutsätter också att arbetskamrater och kollegor visar respekt för varandra som individer. Om kritik framförs måste kommunikationen ske på ett sätt som inte är kränkande till sin natur. Mycket allvarlig kritik kan härvidlag riktas mot B.A:s agerande och språkbruk i hennes kontakter med t.ex. S.C., G.O. och K.M.

Än allvarligare är de grova trakasserier som Arbetsdomstolen funnit att I.R. utsatts för.

De av B.A. gjorda uttalandena, skriftligen och muntligen, har inte heller fällt i hastigt mod eller vid något enstaka tillfälle utan har i vissa fall framförts med samma språkbruk upprepade gånger under lång tid.

Förbundet har invänt att arbetsgivaren inte talat med henne och påtalat att hennes beteende varit oacceptabelt så att hon fått möjlighet att ändra sitt agerande. Enligt Arbetsdomstolens mening måste det för varje arbetstagare framstå som uppenbart att det inte kan godtas i ett anställningsförhållande att en arbetstagare agerar på det sätt eller använder ett sådant språkbruk som B.A. gjort. När det gäller trakasserier eller kränkande särbehandling på en arbetsplats har en arbetsgivare dock en skyldighet att ingripa i ett tidigt skede och vidta åtgärder för att få stopp på trakasserierna. Arbetsdomstolen kan i detta fall notera att, såvitt framgår av utredningen, har ingen arbetsgivarrepresentant i början av händelseförloppet haft något allvarligt samtal med B.A. om hennes agerande och språkbruk eller t.ex. bett henne infinna sig på skolan för ett sådant samtal. K.M. har först efter styrelsemötet i oktober 2003 försökt nå kontakt med henne med anledning av den utredning som vidtagits. Arbetsdomstolen noterar också att S.C. varit kvar som hennes chef ända fram till styrelsemötet i oktober 2003 och att det enda dokument som förebringats i målet där B.A. ombeds att sluta med sitt agerande härrör från november 2003.

Mot bakgrund av det ovan anförda finner domstolen vid en samlad bedömning att B.A. agerat på ett sätt som inte rimligen skall behöva tålas i något rättsförhållande. Att, med anledning av vad som framkommit i målet, kritik kan riktas mot arbetsgivarens brist på agerande leder därför inte till någon annan bedömning. B.A. har på ett allvarligt sätt åsidosatt vad som har ålegat henne i anställningen varför Nordiska Folkhögskolan haft grund för avskedandet.

I och med ovan redovisade ställningstagande saknar Arbetsdomstolen anledning att närmare gå in på en prövning av arbetsgivarparternas påståenden om att B.A. tagit upp sin privata relation med elever, om att hon inte deltagit vid planeringsdagar i maj och augusti 2003 och om att hon misskött sin anställning under den s.k. SAGA-kursen.

Förbundets talan om ogiltigförklaring av avskedandet och allmänt skadestånd på grund av avskedandet skall således avslås.

Skall skadestånd utgå på grund av hur beskedet om avskedande överlämnats?

Förbundet har gjort gällande att arbetsgivaren är skadeståndsskyldig eftersom beskedet om avskedande inte lämnats till B.A. personligen eller i rekommenderat brev.

Arbetsgivarparterna har invänt att även om skadeståndsskyldighet i och för sig skulle föreligga på grund av formaliafel bör något skadestånd ändå inte utgå eftersom arbetsgivaren gjort vad som varit möjligt för att överlämna avskedandebeskedet personligen.

Av 20 § anställningsskyddslagen framgår att ett besked om avskedande skall lämnas till arbetstagaren personligen och att om det inte är skäligt att kräva detta, får beskedet i stället sändas i rekommenderat brev till arbetstagarens senast kända adress. Huvudregeln är således att beskedet, om möjligt, skall överlämnas till arbetstagaren personligen. Bestämmelsen är en ordningsföreskrift. Av andra stycket i samma paragraf framgår att arbetstagaren anses avskedad när arbetstagaren får del av beskedet, alltså även om beskedet skulle ha överbringats på fel sätt. Tidpunkten för när arbetstagaren fått del av beskedet har betydelse för bl.a. beräkning av preskriptionsfristerna i 40 och 41 §§ anställningsskyddslagen. Om beskedet överlämnas på annat sätt än föreskrivet kan alltså tvivel uppstå om när avskedandet anses ha skett och därmed när t.ex. preskriptionsfrister börja löpa. På så sätt ligger det således i arbetsgivarens intresse att överlämna beskedet på föreskrivet sätt.

I målet är ostridigt att avskedandebeskedet lämnades i B.A:s brevlåda och alltså inte på sätt som anges i 20 § anställningsskyddslagen. Enligt 38 § samma lag är arbetsgivaren därmed skyldig att utge ersättning för den kränkning som brottet innebär.

Arbetsgivarparterna har invänt att arbetsgivaren försökt nå B.A. och via fax uppmanat henne att komma till skolan för att motta beskedet, att hon inte kom till skolan och att skolans vaktmästare därefter lade beskedet i B.A:s brevlåda när det visade sig att hon inte gick att nå hemma. B.A. har bestritt att hon fått någon uppmaning att komma till skolan.

Av utredningen i målet anser domstolen att den slutsatsen kan dras att arbetsgivaren flera gånger försökt nå B.A. för att lämna beskedet till henne personligen och att beskedet därefter överlämnades till henne genom att läggas i ett slutet kuvert i hennes brevlåda. Arbetsdomstolen gör den bedömningen att arbetsgivaren gjort vad som rimligen kan krävas för att försöka överlämna beskedet personligen. Det som således ligger arbetsgivaren till last är att arbetsgivaren inte skickat beskedet i rekommenderat brev, utan valt att lägga beskedet i B.A:s brevlåda. B.A. har anfört att hon har en med andra gemensam brevlåda och att det därför varit kränkande för henne att få beskedet överlämnat i brevlådan.

Arbetsdomstolen anser inte att det skulle vara typiskt sett kränkande att lägga ett avskedandebesked i ett slutet kuvert i arbetstagarens brevlåda, även om det är fråga om en gemensam brevlåda. Arbetsdomstolen anser dock att det är av vikt att regelverket upprätthålls och att arbetsgivaren följer lagens anvisningar. Arbetsgivaren bör därför för den kränkningen förpliktas att betala ett mindre skadeståndsbelopp. Arbetsdomstolen finner att det skäligen bör bestämmas till 2 000 kr.

Rättegångskostnader

Förbundet har i huvudsak förlorat målet och skall därmed ersätta arbetsgivarparterna för deras rättegångskostnader.

Arbetsgivarparterna har yrkat ersättning med sammanlagt 226 722 kr varav 140 000 kr i ombudsarvode, 3 000 kr i utlägg för ombudet, 56 355 kr för nedlagt arbete av företrädare för Nordiska Folkhögskolan före huvudförhandlingen samt 4 330 kr för deras utlägg, 9 376 kr för förlorad arbetsinkomst för svarandevittnena samt 13 661 kr i utlägg för svarandevittnena. Förbundet har överlämnat till rättens prövning att bedöma skäligheten av de yrkade beloppen.

När det gäller yrkandet om 56 355 kr för nedlagt arbete av företrädare för Nordiska Folkhögskolan före huvudförhandlingen har det preciserats enligt följande. 12 700 kr avser 40 timmars arbete av S.C., 10 300 kr avser 40 timmars arbete av K.L., 8 400 kr avser 40 timmars arbete av G.O., 8 500 kr avser 17 timmars arbete av H.A., 4 455 kr avser 15 timmars arbete av S.B.B. och 12 000 kr avser arbete som K.M. utfört. Även om målet har varit omfattande och rört ett händelseförlopp under drygt ett och ett halvt års tid finner inte Arbetsdomstolen att målet bort kräva så omfattande arbetsinsatser för företrädare från skolan före huvudförhandlingen som redovisats. Arbetsdomstolen finner att ersättningen i den delen skäligen bör bestämmas till 25 000 kr. Yrkade belopp i övrigt finner domstolen vara skäligen.

Domslut

1. Nordiska Folkhögskolan i Kungälv skall till B.A. betala tvåtusen (2 000) kr i allmänt skadestånd för brott mot 20 § anställningsskyddslagen, med ränta enligt 6 § räntelagen från den 4 november 2004 till dess betalning sker.
2. Lärarnas Riksförbunds talan i övrigt avslås.
3. Lärarnas Riksförbund skall utge ersättning för rättegångskostnader till Arbetsgivaralliansen och Nordiska Folkhögskolan i Kungälv med etthundranittofemtusentrehundrasextiosju (195 367) kr, varav 140 000 kr i ombudsarvode, med ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Cathrine Lilja Hansson, Lars Johan Eklund, Folke K. Larsson,
Jan Nordin, Håkan Torngren, Stina Nilsen och Ing-Marie Nilsson. Enhälligt.

Sekreterare: Monica Björnfot Spaak